

наказанието ще бъде от Бога и от дявола, но на земята, а не в отвъдния свят. Но не може да се каже, че не са вярващи. Някакво религиозно съзнание има. Интересно е, че при всичките задръжки, които имат, за да вярват в отвъдния свят, те силно вярват в завръщане на мъртвците, които могат да идват и да пакостят на живите - имат панически страх пред мъртвите.

За вътрешната система на управление при циганите. Тази система съществува при консервативни, затворени, добре запазени цигански групи, които си носят класическия модел. При тях си има класически тип самоуправление, аналогичен на "съвет на старейшините". Точно тези групи абсолютно се изолират от всякакви цигански организации и движения. "Рома" и други подобни са създадени от активисти от уседналите цигани. Тези групи си имат свое управление, живеят си със свое управление и приемат законите дотолкова, доколкото не им пречат - те си имат свои закони. Общите закони за тях важат тогава, когато възникне конфликт с нециганите. Своите конфликти те решават вътрешногрупово.

Христо Ключуков: Имаше въпрос дали няма опасност от циганизация на българите, ако циганите бъдат заселени в български квартали. Мисля, че заселване на циганите в блокове, или например в селата - сред селото, сред другото население, има. Преди няколко години, например, циганската махала в Шумен беше разрушена и всички цигани бяха заселени в един квартал в края на града. Интересно е, че се получи едно много сполучливо сработване между българското население и циганското. А как е в селата? Ако циганите живеят в циганска махала и в селото има българи, контакти не се създават. Но например ако циганинът си купи къща в селото, сред другото население, се създават много дружелюбни отношения, комшулук. И веднага отношението на българското население коренно се променя. И започват: "Виждете това семейство колко е хубаво, а пък ония, дето са в махалата, колко са лоши!" Ако в селото живеят и турци, циганите започват да се турчечат. Веднага авторитетът на това семейство се издига, те се издигат в очите на останалото население и се създават едни много приятни взаимоотношения. Уви, това е факт, аз съм го виждал.

Реплика: Защо уви?

Христо Ключуков: Защото някои хора се страхуват от циганизация на българското население.

В Девния заселиха циганите от циганската махала в един квартал, съвсем нов, с жилищни блокове. След един месец паркета